

Temanotat

Afghanistan: Hazaraer og afghansk opprørsbevegelse

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Hazaras have traditionally been a politically and economically marginalized group, at the bottom of the social hierarchy in Afghanistan. Migration, both internally and out of the country, has been an important strategy for Hazaras. Since the fall of the Taliban in 2001, the political influence and socio-economic position of the Hazaras has significantly improved.

The main insurgent group in Afghanistan, Taliban, does not have a sectarian agenda, and there is no evidence to suggest that Hazaras are targeted based on religion or ethnicity by insurgent groups like Taliban. IS-loyal groups, however, have gained foothold in the country during the two last years, and are allegedly responsible for the targeted attack on the Shia Muslim Hazaras in July 2016, in which almost a hundred civilians were killed.

SAMMENDRAG

Hazaraer har tradisjonelt vært en politisk og økonomisk marginalisert gruppe, som har befunnet seg nederst i det sosiale hierarkiet i Afghanistan. Migrasjon internt og ut av landet har vært en viktig strategi for hazaraer. Etter Taliban-regimets fall i 2001 har hazaraene fått større politisk innflytelse og en klart forbedret sosioøkonomisk posisjon.

Den største opprørsgruppen i Afghanistan, Taliban, har ikke en sekterisk agenda, og det foreligger ikke informasjon som underbygger at opprørsgrupper som Taliban retter angrep mot hazaraer på grunn av religion eller etnisitet. Derimot har IS-lojale grupper de siste to årene fått fotfeste i landet, og er angivelig ansvarlige for det målrettede angrepet på de shiamuslimske hazaraene i juli 2016, der nesten hundre sivile ble drept.

INNHold

1. Innledning	6
2. Hazaraene	6
2.1 Kort om hazaraenes historie	7
2.2 Sosial struktur og kvinners posisjon	8
2.3 Migrasjon.....	9
2.4 Etableringen av Hezb-e Wahdat	10
2.5 Etniske motsetninger og konflikter.....	11
3. Hazaraenes posisjon etter 2001.....	13
3.1 Bedret sosioøkonomisk posisjon	13
3.1.1 Emigrasjon og smuglernetverk.....	15
3.1.2 Angrep mot hazaraer i Pakistan.....	15
3.2 Betydningen av etnisitet etter 2001	15
4. Sikkerhetshendelser den seneste tiden	16
4.1 Forklaringer til sikkerhetshendelsene	18
5. Utsatthet forårsaket av sekterisme i opprørsbevegelsen	20
5.1 Taliban.....	20
5.2 High Council of the Islamic Emirate of Afghanistan	21
5.3 Daesh	22
5.3.1 Operasjonsområde for Daesh.....	24
5.3.2 Har Daesh i Afghanistan en sekterisk agenda?.....	25
5.3.3 Daesh og hazaraer	26
5.4 Islamic Movement of Uzbekistan.....	27
5.5 Den internasjonale dimensjonen.....	27
6. Referanser	29

1. INNLEDNING

Temanotatet omhandler situasjonen til de shiamuslimske hazaraene i Afghanistan. Innledningsvis gis en historisk gjennomgang av hazaraenes posisjon i det afghanske samfunnet; dette som et bakteppe for å kunne forstå dagens situasjon. Deretter vies det særskilt fokus til hvilke sikkerhetsmessige utfordringer som eventuelt gjør seg gjeldende for befolkningsgruppen i dag. Fordi sekterisme blant opprørsbevegelsen i Afghanistan kan gi negative utslag på hazaraenes sikkerhetssituasjon, inneholder notatet beskrivelser av de ulike aktørene og deres agendaer.

Temaene som belyses er omfattende, og notatet har ikke til hensikt å gi en uttømmende redegjørelse. Fokuset er problemstillinger som anses å ha særlig relevans for utlendingsforvaltningen.

Notatet bygger dels på skriftlige kilder og dels på informasjon innhentet under Landinfos årlige informasjonsinnhentingsreiser til Kabul i perioden 2010-2016. Det er også benyttet andre muntlige kilder, herunder diplomatkilder, forskere og andre eksperter. De muntlige kildene i Afghanistan er anonymisert av hensyn til deres sikkerhet og arbeidssituasjon.

Kildetilfanget og muligheten til å kartlegge forhold i Afghanistan er krevende, og det kan være vanskelig å få etterrettelig informasjon om ulike problemstillinger. Kildesituasjonen kompliseres av den vanskelige sikkerhetssituasjonen i deler av landet, og dårlig veisikkerhet er blant faktorene som forhindrer både lokale og internasjonale kilders mobilitet. Tilgang til primærkilder kan derfor være begrenset. Informasjonen som sekundærkilder formidler, er ikke nødvendigvis faktabasert, og kan også være vanskelig etterprøvbart.

Konflikten mellom ulike opprørsgrupper og afghanske myndigheter, støttet av det internasjonale samfunnet, har i denne omgang pågått siden 2002. Det kan være vanskelig å få objektiv og etterprøvbart informasjon om både konfliktrelaterte forhold, men også om andre temaer. Det er derfor viktig å utøve kildekritikk; både av kilden og troverdighet av opplysningene som kilden kommer med. Tilgjengelige kilder kan ha en egen agenda som følge av primærlojalitet til en av partene i konflikten, eller til storfamilie, stamme og klan. Dette er et notat som søker å belyse situasjonen for én folkegruppe i landet, og ulike kilders subjektive betraktninger og erfaringer kan derfor ha spilt inn.

Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan er flytende, uoversiktlig og den endres raskt. Det er vanskelig å få oversikt over de ulike aktørene, alliansene og hvem som står bak sikkerhetshendelsene som rapporteres. Det er ikke uvanlig at grupper påtar seg ansvaret for hendelser de ikke har utført. Den relativt nye tilstedeværelsen av IS-lojale grupper i landet, kompliserer situasjonen ytterligere. Opplysningene som her presenteres om konfliktmønsteret, kan derfor raskt bli utdatert.

2. HAZARAENE

På grunn av landets topografi har folkegrupper i Afghanistan tradisjonelt levd isolert fra hverandre, unntatt i de større byene. Slik har det utviklet seg ulike etniske grupper

med egenartede historier, språk og kultur. Kjennetegn ved en etnisk gruppe er at de deler grunnleggende verdier, kulturell bakgrunn, sosial organisering og ofte biologisk slektskap. Dette er markører som skiller dem fra andre grupper. Felles for alle folkegruppene i Afghanistan er at de er muslimer; majoriteten er sunnier og minoriteten er shiaer.¹

Hazaraer har mongolske trekk som skiller dem fra øvrig befolkning i Afghanistan. Den mongolske stammelederen Djengis Khan og hans menn skal angivelig være hazaraenes stamfedre (Rashid 2000, s. 100).

Hazaraenes kjerneområde er det sentrale høylandet, Hazarajat, et fjellrikt og utilgjengelig område uten definerte grenser (Minority Rights Group International og Mousavi, som gjengitt i Lifos 2015, s. 6). I dag omfattes Hazarajat av provinsene Bamyan, Dai Kundi og Ghor, samt deler av provinsene Sar-i Pul, Baghlan, Wardak og Ghazni. Området er hovedsakelig etnisk homogent og befolkningen er hazara. Fortsatt finnes landsbyer uten veiforbindelse, veistandarden i området er generelt dårlig, og en rekke landsbyer isoleres av snøfall i vintermånedene (Barfield 2010, s. 45).

Det finnes ikke etterrettelig informasjon om antall innbyggere og etnisk fordeling i Afghanistan.² Ulike estimer over andelen hazaraer i befolkningen kan variere fra 9 til 20 prosent, hvilket utgjør mellom 2,7 og 6 millioner (Lifos 2015, s. 5). Den store majoriteten er shiamuslimer. Morsmålet er hazaragi, et muntlig språk beslektet med det farsilignende språket dari. På grunn av det språklige slektskapet og fordi hazaraene bekjenner seg til shiaislam, har de nær tilknytning til Iran.

2.1 KORT OM HAZARAENES HISTORIE

Hazarajat var selvstendig frem til 1893, da området ble erobret av kong Abdur Rahman. Erobringen var del av Rahmans konsolidering av den «moderne» afghanske staten slik den geografisk fremstår i dag. Rahmans offensiv var særlig brutal mot folkegrupper som ikke var sunnimuslimer, hovedsaklig i Hazarajat og Nuristan. Under Rahman ble mange hazaraer tvunget fra sine landområder. En del ble tvangsflyttet til Kabul hvor de ble solgt som slaver (Monsutti 2005, s. 63).

Også pashtunske stammer ble relokalisert til nord og vest for å sikre territoriell kontroll og lojalitet til den nye lederen. Pashtunske nomader (kuchier), som var alliert med Rahman, fikk beiterettigheter i hazara-områdene. De nomadiske kuchiene oppholder seg i lavlandet om vinteren og i høylandet om sommeren. Relasjonen mellom hazaraer og kuchier har siden Rahmans tid vært vanskelig, og det rapporteres om voldelige konflikter mellom hazaraer og kuchier, også i senere år (se blant annet Landinfo 2011).

Hazaraenes motstand ble hardt slått ned på. Som følge av den vanskelige situasjonen, flyktet et stort antall til Balochistan i Britisk India og Persia, hvor de etablerte seg i egne lokalsamfunn (Barfield 2010, s. 150). Det anslås at mer enn halvparten av hazara-befolkningen ble drept eller forlot landet (Mousavi 1998, s. 136).

¹ Estimer indikerer at mer enn 99 prosent av den afghanske befolkningen er muslimer. Religiøse minoriteter, blant annet sikker og hinduer, utgjør om lag 0,3 prosent av befolkningen (U.S. Department of State 2015, s. 2).

² Det har ikke vært folketelling i landet siden 1979. Det antas å være om lag 30 millioner innbyggere i Afghanistan.

Antagelig hadde ikke britene motforestillinger mot at hazaraene etablerte seg i Quetta. I tillegg til å være manuell arbeidskraft, ble de rekruttert til den britiske hæren (Mousavi 1998, s. 142).³ Hazaraene organiserte seg og fremstår i dag som en «vellykket» gruppe, med statsborgerskap og rettigheter på linje med andre pakistanske borgere (se blant annet Landinfo 2013).

Det foreligger relativt lite informasjon om hazaraene som reiste til Iran, men det synes som de fleste bosatte seg i området rundt Mashhad og livnærte seg av jordbruk. De skal ha iransk statsborgerskap, og enkelte har tjenestegjort i den iranske hæren. Tall fra en folketelling i 1956 indikerer at det da var om lag 300 000 hazaraer i landet. Siden 1936 har hazaraer i Iran blitt omtalt som *khawaris*. De har ikke oppnådd en tilsvarende posisjon og status som hazaraene i Quetta (Mousavi 1998, s. 151).

Hazaraene som ble igjen i Afghanistan, var en politisk og økonomisk marginalisert og diskriminert gruppe, nederst i det sosiale hierarkiet. Etter at slaveriet ble offisielt avskaffet i 1923, har det fortsatt å være en jevn strøm av hazaraer som har flyttet til byene for å søke arbeid. På 1980-tallet skal det ha vært flere hazaraer i Kabul enn i Hazarajat (Mousavi 1998, s. 177). Kun et lite mindretall fikk anledning til å gå på skole, og hazaraene har tradisjonelt hatt ufaglærte, manuelle, dårlig betalte jobber (Mousavi 1998, s. 97). De var lenge ekskludert fra posisjoner innen politikk og forvaltning, samt utdanningsinstitusjoner.

2.2 SOSIAL STRUKTUR OG KVINNERS POSISJON

For alle etniske grupper i Afghanistan, også hazaraer, er storfamilien den helt sentrale sosiale institusjonen:

The basic unit in Hazara society is the patrilineal patrilocal joint family. It normally consists of a man and his wife, unmarried children, and sons with their wives and children. The family occupies a common dwelling (Mousavi 1998, s. 45).

Kulturen er kollektivistisk, slik at hensynet til fellesskapet har prioritet fremfor individuelle ønsker og behov. Det er familiegruppen ved familiens overhode som tar beslutninger på storfamiliens vegne.

For alle etniske grupper i Afghanistan er ære viktig, også for hazaraer. Æreskulturer kjennetegnes av at æren er selve aksen som livet roterer rundt. En familie uten ære er en familie uten status (Wikan 2008). Kontroll over familiens kvinner er avgjørende for storfamiliens ære. Kvinners oppførsel påvirker hele familiegruppens omdømme og kvinner må derfor beskyttes.

Likevel er det en allmenn oppfatning at hazaraene, relativt sett, er en av de mer liberale folkegruppene i landet. Hazara-kvinner har noe mer frihet enn hva som er tilfelle for andre etniske grupper, og spesielt pashtunske kvinner. Hazaraer er generelt mer opptatt av kvinners skolegang og utdanning. Samtidig er det en klar

³ En betydelig andel av de som forlot Afghanistan og reiste til Quetta var fra distriktet Jaghori i Ghazni-provinsen. Utlendingsforvaltninger i både Norge og Europa opplyser at de får mange søkere om beskyttelse som hevder å være fra Jaghori. Enkelte av disse viser seg å ikke være fra Jaghori, men bosatt i Quetta. Dette kan dreie seg om familier som opprinnelig kom fra Jaghori, men som i generasjoner har vært bosatt i Quetta. UNHCR utarbeidet i januar 2004 en intervjuguide for «Identity Issues for Hazaras claiming to be from Ghazni, suspicion they may be Pakistani» (UNHCR 2004, s. 6).

arbeidsfordeling mellom kjønnene; kvinner på landsbygda er ansvarlige for å lage mat, samle ved og se etter buskapen. I og med at det er tradisjon for at menn migrerer og at mange deltar i krigshandlinger, er det vanlig at kvinner arbeider innen jordbruket og har ansvar for husholdets økonomi. Mennene har på sin side ansvar for å forsørge storfamilien og representere familien i det offentlige rom (Monsutti 2005, s. 78).

Hazara-kvinner har ikke tradisjon for å bruke burka – kvinner som arbeider på jordene kan av praktiske grunner ikke bruke burka. Hazara-kvinner på reise eller i det offentlige rom kan benytte en iransk-inspirert chador⁴. Ifølge sosialantropolog Alessandro Monsutti forlater ikke en hazara-kvinne sin egen landsby, så sant hun ikke er i følge med en mannlig slektning. Det er først og fremst familien som definerer rammene for kvinners handlingsrom. Familien og lokalsamfunnets sosiale kontroll over kvinnene varierer mellom rurale og urbane strøk, og mellom ulike sosiale klasser og sjikt i befolkningen. Det er imidlertid ikke uvanlig at hazara-kvinner i byene har arbeid utenfor hjemmet (Monsutti 2005, s. 77 og 78).

Ekteskap inngås arrangert, som regel innenfor egen etnisk gruppe, og ofte med nær slektning (fetter/kusine). Ekteskap med andre etniske grupper er uvanlig og i strid med hazaraenes tradisjon (Mousavi 1998, s. 61). Der forekommer imidlertid at høyt utdannede hazaraer, eksempelvis i Kabul, inngår ekteskap utenfor egen gruppe (Strand, korrespondanse september 2016).

På landsbygda bor storfamilien i såkalte *qalaer*, som normalt er en klynge av hus med murer rundt. Qalaen er konstruert for å beskytte familien, men også for at familiens kvinner ikke skal være synlige for andre enn egne familiemedlemmer. Forsker Arne Strand (seminar i Landinfo 2013) beskrev qalaen som et miniunivers styrt av menn, men med kvinner som har innflytelse. Her dyrkes grønnsaker, det er normalt tilgang til vann og det er mulig å ha husdyr, gjestehus osv. innenfor qalaen (Mousavi 1998, s. 59). Urbanisering har medført at hazaraene i byene bor i mindre enheter, men ofte i de samme geografiske områdene (Strand, korrespondanse september 2016).

Hazara-kvinner har en spilt en større rolle på militære og politiske arenaer enn hva som er tilfelle for kvinner fra andre etniske grupper i Afghanistan. Kvinner har hatt fremtredende posisjoner i politiske og frivillige organisasjoner, også i hazara-partiet Hezb-e Wahdats sentrale råd, og har antagelig hatt en rolle i utmeislingen av den militære strategien (Strand, korrespondanse september 2016; seminar i Landinfo 2013).

2.3 MIGRASJON

Migrasjon og forflytning både innenfor og utenfor landets grenser er en tradisjonell del av det sosiale og kulturelle landskapet i Afghanistan. De siste tiårene har sikkerhetssituasjonen i landet vært vanskelig, flere millioner har reist ut og mange av disse, om lag seks millioner, har tatt opphold i nabolandene. Ifølge en tidligere afghansk politiker (samtale i Kabul, april 2016) oppholder ytterligere fire millioner afghanere seg utenfor landets grenser i Europa, Australia, golfstatene og andre land.

⁴ Chador er et stort tøyestykke som svøpes om kroppen og dekker håret, men ansiktet dekkes ikke.

Jorden i Hazarajat er karrig og vinteren kald, og det er ikke mulig å dyrke jorda i vinterhalvåret. Dette er en av årsakene til at det har vært tradisjon for at hazaraer reiser ut av området på vinteren for å arbeide og på den måten bidra til forsørgelsen av familienettverket (Barfield 2010, s. 45). Sosialantropolog Alessandro Monsutti (2005) bekrefter at migrasjon er et element i hazaraenes tradisjonelle levesett; de har forflyttet seg innad i landet og de har krysset grensene til nabolandene. Mange har reist over grensen til Iran, som er et land hvor shiaislam står sterkt og hvor hazaraene har et nært språklig slektskap. I sommersesongen forflytter hazaraer seg for å arbeide innen jordbruk i Afghanistan eller med byggevirksomhet i Iran. De som reiser til Iran, blir ofte værende over flere år, og har ufaglærte og dårlig betalte jobber. Det er som hovedregel unge og ugifte menn som forflytter seg for å bidra til forsørgelse av storfamilien. Store summer er i årenes løp overført fra Iran til Hazarajat (Monsutti 2005, s. 124).

Monsutti hevder videre at det er vanskelig å skille mellom økonomiske migranter og politiske flyktninger, og viser til hazaraer i Iran som eksempel. Krig og fattigdom virker forsterkende på hverandre, og har medført at hundretusenvise av hazaraer har reist ut av landet; mange av dem til Iran. Iranske myndigheter har vært restriktive med å tillate etablering av flyktingleirer, og afghanerne i landet har bodd i ordinære bosettinger.

Migrasjon er en viktig strategi for hazaraer, og mye tyder på at hazaraene er den etniske gruppen i Afghanistan som er mest tilbøyelig til å migrere.

2.4 ETABLERINGEN AV HEZB-E WAHDAT

Kommunistregimet som hadde makten i Afghanistan på 1980-tallet møtte stor motstand av de såkalte Mujahedin-grupperingene. Regimet forsøkte å gjennomføre økonomiske og sosiale reformer, men hadde liten støtte og legitimitet i befolkningen. Hazarajat var relativt selvstyrt under kommunisttiden, og var generelt lite påvirket av den voldelige konflikten i landet. Ifølge sosialantropolog Monsutti (2005, s. 68) var «[...] the region relatively spared by the Soviet occupying forces, and hardly witnessed any major military operation». Det var imidlertid harde kamper mellom ulike hazara-grupperinger i Hazarajat, og flere tusen ble drept og mange forlot området (Mousavi 1998, s. 180).

Hazaraer var representert på begge sider; både i den væpnede opposisjonen og på regimets side. Motstandsbevegelsen sto sterkt i Hazarajat, mens det i hovedsak var urbane hazaraer som støttet kommunistregimet. Ideen om sosial mobilitet og et samfunn der stammetilhørighet, språk og religion ikke var av avgjørende betydning, appellerte til deler av hazara-befolkningen (Mousavi 1998, s. 176-179). Blant annet hadde hazaraen Sultan Ali Kishtmand posisjon tilsvarende statsminister i store deler av 1980-tallet (Rubin 2002, s. 126).

Det iranske prestestyret trente og bevæpnet hazaraene som var tilknyttet den væpnede opposisjonen (Rubin 2002, s. 222). Iran hadde også en sentral rolle i etableringen av hazara-partiet Hezb-e Wahdat i 1989, en sammenslåing av åtte shiamuslimske partier (Council of European Union 2001). Dette dreide seg om åtte svært forskjellige grupperinger med ulik ideologi i spennet fra islamister til marxister og maoister, som tidligere hadde bekjempet hverandre med voldelige midler. Hensikten med sammenslåingen var å forene og forsterke den militære og politiske posisjonen til de shiamuslimske hazaraene. Fokus på ideologiske skiller ble forsøkt

erstattet av fokus på etnisitet (Ibrahimi 2012), noe som medførte at det forekom likvidering av de som ikke støttet denne linjen (NGO i Peshawar 1989, som gjengitt av Strand, korrespondanse september 2016). Iran var av den oppfatning at etableringen var viktig som en motvekt mot sunnidominansen i Mujahedin-bevegelsen.

Kommunistregimet beholdt makten til april 1992. I kjølvannet av at regimet falt, brøt det ut en svært blodig og voldelig borgerkrig mellom partene som hadde bekjempet kommunistene. Hezb-e Wahdat spilte en aktiv rolle i krigen. Ifølge en rapport utarbeidet av nederlandske utlendingsmyndigheter utøvde Hezb-e Wahdat, i likhet med andre militante grupperinger, mye vold under borgerkrigen, og bidro til den svært alvorlige menneskerettighetssituasjonen for sivilbefolkningen. Overgrepene fortsatte etter borgerkrigen, og Hezb-i Wahdat anklages for omfattende overgrep mot særlig pashtunere og Taliban-soldater (Council of European Union 2001).

2.5 ETNISKE MOTSETNINGER OG KONFLIKTER

Ifølge den pakistanske forfatteren og journalisten Ahmad Rashid, var etnisitet en underliggende faktor og preget situasjonen i landet på 1990-tallet. Alle parter var i realiteten ansvarlig for etnisk rensing i denne perioden:

Alla parter hadde gjennomført etnisk rensning og religiøs förföljelse. Talibanerna hade dödat hazariska bybor och tvingat bort tadjikiska bönder från Shomali-slätten. Uzbekerna och hazarerna hade massakrerat hundretals taliban-fångar och dödat pashtunska bybor i norr och rundt Kabul. De shiamuslimska hazarerna hade också jagat bort pashtuner på grund av deras sunnitiska tro (Rashid 2000, s. 95).

Massakre og kamper i nord økte den etniske konflikten, særlig mellom pashtunere og de andre etniske gruppene. Hazaraene ble utsatt for alvorlige overgrep av blant annet pashtunere og tadsjikere. Organisasjonen Afghanistan Justice Project (AJP 2005, s. 77) har utpekt de tadsjik-dominerte partiene Jamiat-i Islami og Ittihad-i Islami som hovedansvarlige for den omfattende massakren på sivile hazaraer i 1993 i Afshar, vest i Kabul by. Dette var målrettede drap av hazaraer. Den anerkjente journalisten og forfatteren Anand Gopal beskriver massakren slik:

On February 7, 1993, Massoud and Sayyaf's forces attacked Afshar, a Hazara enclave in western Kabul. They began to lobbing mortars blindly into the densely populated neighborhood, killing scores. Then soldiers went door to door, seizing able-bodied men, lining them up against the walls, and executing them in full view of their wives and children (Gopal 2014, s. 66).

Etter to dager med blodbad var befolkningen i Afshar enten død eller de hadde flyktet til Hazarajat eller Pakistan. Om lag fem tusen hus var plyndret eller ødelagt. Det foreligger ikke konkrete tall over antallet drepte eller hvor mange som ble bortført og aldri løslatt. Antagelig dreier det seg om i underkant av tusen personer (HRW 2005, s. 96). Et stort antall kvinner ble utsatt for omfattende seksuelle overgrep. Hovedhensikten med angrepet var å ramme hovedkvarteret til shiamuslimske Hezb-e Wahdat, noe som var en reaksjon på at hazaraene mottok mye støtte fra Iran (Mousavi 1998, s. 199). Resonnementet var at hvis hazaraene ikke var i Kabul, ville støtten gå til andre grupper som tadsjikene. Hazara-grupper tok hevn i tiden etter massakren, med systematisk avretting av tadsjiker og pashtunere i enkelte områder av Kabul (se blant annet Rashid 2000).

I september 1996 tok Taliban sentralmakten i landet. Talibans tankegods var basert på sunnimuslimsk fundamentalisme og pashtunske tradisjoner. I likhet med situasjonen under borgerkrigen, fortsatte den etniske polariseringen under Taliban. Det hadde lenge vært sterke motsetninger mellom de sunnimuslimske pashtunerne og shiamuslimske hazaraene. Taliban-regimet erklærte shiaer som vantro. Hazaraer var på sett og vis en dobbelt minoritet; både ved at de ble assosiert med Hezb-e Wahdat og fordi de var shiamuslimer. Den første Taliban-guvernøren i Mazar-e Sharif skal ha uttalt at shiamuslimer hadde tre alternativer; de kunne flykte til Iran, konvertere eller bli drept (se blant annet Udlændingestyrelsen, Dansk Flygtningehjelp & Utlendingsdirektoratet 2001, s. 27). Hezb-e Wahdats leder, Abdul Ali Mazari, ble torturert og drept av Taliban i 1995, etter forsøk på å inngå en avtale med Taliban. Overgrepene mot shiamuslimene og drap på iranske diplomater i Mazar-e Sharif var en medvirkende årsak til Taliban-regimets dårlige forhold til Iran (Rashid 2000, s. 58).

Det ble begått alvorlige overgrep mot hazaraene og andre etniske grupper under Talibans regjeringsperiode fra 1996 til 2001. Human Rights Watch har dokumentert to massakrer rettet mot hazaraer som Taliban holdes ansvarlig for. Den ene massakren var i Yakaolang-distriktet i januar 2001. I løpet av fire dager ble 170 menn drept i det som beskrives å være kollektiv avstraffelse fordi en del hazaraer var tilknyttet Nordalliansen. I Robatak-passet mellom provinsene Baghlan og Samangan, ble 31 kropper funnet i mai 2000 (HRW 2001).

Taliban brukte også sult og blokade av matforsyning som våpen mot hazaraene. For å få dem til å overgi seg, stengte Taliban i august 1997 alle veier inn til Bamian fra syd, vest og øst. All matlevering brøt sammen. I 1998 slo mais- og hvetehøsten feil, noe som forverret situasjonen ytterligere. Til sammen sultet en million i Hazarajat; de levde på røtter, bær og litt potet (Rashid 2000, s. 99).

I andre områder var situasjonen annerledes, og i enkelte områder inngikk hazara-befolkningen allianse med Taliban, men uten å dele deres ideologiske eller politiske plattform. Det var eksempelvis tilfeller i Jaghori-distriktet i Ghazni-provinsen. Befolkningen i distriktet er nesten utelukkende etniske hazaraer og shiamuslimer. Hezb-e Wahdat var i stadig væpnede sammenstøt med Taliban. Det lokale eldrerådet i Jaghuri inngikk i 1998 en avtale med Taliban om overgivelse. Ifølge avtalen skulle Taliban la befolkningen være i fred mot at Hezb-e Wahdats kommandanter ble avvæpnet (Suleman & Williams 2003, s. 5-8). Som følge av avtalen kunne jenter gå på skole t.o.m. 12. klasse, og enkelte videregående skoler var også i drift. Når det kom inspeksjon fra Kandahar, fikk de beskjed på forhånd og jenteskolen var stengt i 48 timer. Avtalen fungerte godt, Taliban utøvte begrenset kontroll over distriktet og befolkningen opponerte ikke militært mot Taliban. Det var hazaraene som styrte, men enkelte pashtunere var plassert i områdene slik at det ga et skinn av kontroll. Dermed ble distriktet i stor grad forskånet for krigshandlinger og overgrep mot sivile (Strand, seminar i Landinfo november 2013).

Flere kilder peker på at hazaraer også enkelte andre steder inngikk lokale allianser med Taliban. Hazara-kommandantene var ansvarlige for å ivareta den sosiale orden, og Taliban hadde et relativt lett fotavtrykk i disse områdene (Ibrahimi 2009a).

I juni 1997 ble den såkalte Nordalliansen dannet, en sammenslutning av flere grupperinger som gikk sammen om å fjerne Taliban-regimet. Skillelinjen i konflikten

var mellom pashtunerne og Taliban på den ene siden, og de øvrige etniske gruppene på den andre.⁵

3. HAZARAENES POSISJON ETTER 2001

Etter at Taliban-regimet falt og overgangsregjeringen kom på plass, hadde hazaraene store forventninger om at nå var deres tid kommet, og at deres rettigheter skulle på plass.

Ifølge grunnloven av 2004 består landet av 14 etniske grupper, og det er forbudt å diskriminere eller gi privilegier på grunnlag av etnisk tilhørighet (Constitution of Afghanistan 2004).

3.1 BEDRET SOSIOØKONOMISK POSISJON

Det er bred enighet om at hazarer generelt har fått en klart forbedret sosioøkonomisk posisjon etter Taliban-regimets fall i 2001. De støtter statsbyggingsprosjektet, bruker stemmeretten, og mange hazaraer har høye posisjoner innen forvaltning og politikk, både sentralt og lokalt. Hezb-e Wahdats mangeårige leder, Karim Khalili, har for eksempel hatt flere høytstående posisjoner i myndighetsapparatet etter 2001, blant annet som visepresident under tidligere president Hamid Karzai.

Hazaraer anses å være ambisiøse, de sender barna sine på skole og er overrepresentert innen høyere utdanning. Dette gjelder både de som har oppholdt seg i Afghanistan og de som kommer tilbake fra utlandet, herunder nærområdene Iran og Pakistan. De er godt representert innen det sivile samfunnet. Flere av landets mest sentrale og profilerte menneskerettighetsforkjempere og parlamentarikere er hazara.

Mange hazaraer har selv vært i utlandet eller har slektninger i vestlige land. Nettverk i utlandet kan gi tilgang til økonomiske midler og bidrar til at hazaraer investerer i næringsvirksomhet og har suksess innen handel. I vestlige deler av landet har hazaraene en dominerende rolle i handelsvirksomheten med Iran.

I tillegg regnes hazaraer for å være dyktige til å organisere seg og fremme gruppens interesser. Etableringen av Hezb-e Wahdat i 1989 har antagelig hatt en viktig rolle i å mobilisere og bevisstgjøre hazaraer om egen etnisitet, deres posisjon i samfunnet og i politikken:

Despite its patchy background and composition, the formation of the party was an important step forward in the evolution of political process among the Hazaras, in terms of its relatively high degree of inclusiveness and of the lobbying power that it granted to the community (Ibrahimi 2009b, s. 16).

⁵ Nordalliansen besto av ledere og kommandanter tilhørende Mujahedin-bevegelsen fra kampen mot Sovjetunionen og partene som hadde bekjempet hverandre tidligere på 1990-tallet under borgerkrigen. En rekke partier som representerte ulike etniske grupper, deltok i alliansen. Frontfigurer var tadsjikere; Burhanuddin Rabbani og Ahmed Shah Masood. Også Hezb-e Wahdat og deres leder Karim Khalili sluttet seg til Nordalliansen for å bekjempe Taliban.

Solidariteten innad i gruppen er sterk, og hazaraer går sammen om å investere og bygge infrastruktur, institusjoner som skoler og næringsvirksomhet til beste for fellesskapet. De bruker et bredt spekter av virkemidler for å fremme interessene sine, blant annet sosiale medier, som facebook, twitter og andre plattformer. Ifølge forsker Arne Strand kan selv en liten landsby i Ghazni ha egen facebook-side. De arrangerer store demonstrasjoner hvor tusenvis av personer mobiliseres for å fremme hazaraenes interesser, senest i 2016 for å forbedre elektrisitetsforsyningene til sentralområdene (Qazi 2016a).

Hazaraene søker å påvirke politiske prosesser gjennom de politiske kanalene som er etablert gjennom statsbyggingsprosjektet. Krigføringen på 80- og 90-tallet har for hazaraene, i likhet med andre etniske grupper, medført at de har fått en politisk-militær elite som har både politisk og økonomisk makt.

Hazaraer har flere sterke kvinner med en tydelig stemme i afghansk offentlighet. Legen Sima Samar, landets første kvinneminister og nåværende leder av menneskerettighetskommisjonen (AIHRC), er en slik stemme. Trenden med at hazaraer prioriterer skolegang og utdanning også for jenter, har fortsatt etter Taliban-regimets fall. I og med at hazaraene hadde skolebygninger og infrastruktur på plass, fikk de «forsprang» på andre grupper. Det beskrives i en AREU-studie av kvinners politiske deltakelse i Yakowlang-distriktet i Bamian:

However, while many communities had to wait some years for education to become reasonably accessible, especially for girls, residents of the Yakowlang community had almost immediate access to a well-established high school. As a consequence, by 2011, the village was home to almost an entire generation of educated young people, a phenomenon with significant consequences for women's political participation (Lough et al. 2012, s. 55).

Samtidig kan det synes som om hazaraer legger stor vekt på sine kollektive erfaringer frem til 2001. Hazaraene har egne nettsider, eksempelvis www.hazara.net (u.å.). På sosiale medier og internett formidles informasjon om hazara-minoriteten og det legges særlig vekt på overgrep og urett som begås mot hazarer, både i og utenfor Afghanistan. Forsker Arne Strand (seminar 2013) understøtter at hazaraene har bygget opp et samlende narrativ om vedvarende undertrykkelse, basert på den urett som historisk har blitt begått mot dem, og ikke minst det som skjedde i Kabul på 90-tallet og Afshar-massakren. På tross av fremskrittene og utviklingen som hazara-befolkningen har hatt de siste årene, opprettholdes historien om at de fortsatt er underprivilegerte og undertrykte i det afghanske samfunnet. Strand mener at innflytelsen og utviklingen som hazaraene har hatt, i liten grad anerkjennes i hvordan de selv presenterer seg som gruppe (Strand, korrespondanse september 2016).

For andre grupper kan motsetningene og gapet mellom realitetene og hazaraenes lidelseshistorie være provoserende. Dette kan i seg selv bidra til etniske spenninger og konflikt, ofte utløst i sammenstøt under feiring av den shiamuslimske høytiden Ashura⁶ (Strand, korrespondanse september 2016).

⁶ Ashura er markering av imam Husains martyrdød ved Karbala i 680. Shiamuslimer feirer dagen med omfattende sørgeriter (SNL 2009).

3.1.1 Emigrasjon og smuglernetverk

For hazaraene er migrasjon fortsatt en viktig strategi for å forsørge storfamilien og etablere et godt liv for seg og sine. Det er mange og velutviklede smuglernetverk, som tjener store summer på det store antallet afghanere som ønsker å forlate landet (se blant annet EASO 2016, s. 5-6).

En vanskelig sikkerhetssituasjon bidrar til at mange hazaraer reiser både fra Afghanistan og Pakistan. Iranske myndigheter legger sterkt press på uregistrerte afghanere om at de skal returnere til Afghanistan, og flere hundre tusen personer har blitt deportert de siste årene (UNHCR 2015, s. 6). På grunn av den vanskelige situasjonen for afghanere i Iran, reiser mange vestover mot Europa.

Også pakistanske myndigheter legger sterkt press på afghanere om å returnere til hjemlandet. Sommeren 2016 økte antallet returer eksplosivt; ved utgangen av august hadde nesten 200 000 personer returnert til Afghanistan (diplomatkilde, e-post august 2016). Hvorvidt dette også gjelder de uregistrerte hazaraene i Pakistan, har ikke Landinfo konkret informasjon om.

Mens det tidligere dreide seg om migrasjon internt og til nabolandene, er målet nå å migrere ut av regionen til Europa, Australia samt Canada og USA.

3.1.2 Angrep mot hazaraer i Pakistan

Hazaraer i Quetta-området i Balochistan-provinsen (Pakistan) har de seneste årene vært rammet av omfattende sekterisk vold, hvilket også bidrar til en følelse av utrygghet blant hazaraene i Afghanistan. Fundamentalistiske sunnimuslimske grupperinger, blant annet Lashkar-e Jhangvi, står bak mange angrep og drap. Flere hundre hazaraer ble drept i perioden fra 2008 til 2012 (se blant Landinfo 2013).

Det er en utbredt oppfatning blant analytikere og eksperter at volden i Quetta-områder er sekterisk og ikke etnisk motivert. Landinfos samtalepartnere i Pakistan mente i 2012 at hazaraene i Quetta/Balochistan rammes fordi de i motsetning til andre shiaer er lett å identifisere ved at de har mongolske trekk og snakker dari (se blant Landinfo 2013, s. 3).

Siden 2013 har den sekteriske volden rettet mot hazaraer avtatt. En FN-kilde anslo i 2015 (samtale i Islamabad, april 2015) at den generelle trusselen mot hazara-befolkningen var redusert. Dette ble forklart med at myndighetene hadde iverksatt tiltak for å beskytte befolkningen, men også fordi hovedaktørene bak den sekteriske volden var svekket. I 2015 ble det gjennomført tolv sekteriske angrep i Balochistan, en reduksjon på 20 prosent fra året før. Til sammen ble 34 personer drept og 25 skadet, de fleste hazaraer (PIPS 2016, s. 12 og 18).

3.2 BETYDNINGEN AV ETNISITET ETTER 2001

Etnisitet har i begrenset grad vært en uttalt skillelinje i afghansk samfunn og kultur i årene etter Taliban-regimets fall. Mange samfunnsaktører har vært forsiktige med å spille det «etniske kortet», som fort kan bidra til økte etniske motsetninger og dermed økt konfliktnivå. Bakteppet er den brutale borgerkrigen på 1990-tallet, som i hovedsak ble utkjempet mellom ulike etniske grupper.

Det er likevel utvilsomt at etnisitet spiller en viktig rolle i det afghanske samfunnet, både politisk og sosialt. Makt og posisjoner fordeles i stor grad på bakgrunn av etnisitet. Ved presidentvalg er etniske allianser viktig. Bakgrunnen er en erkjennelse

av at afghanere stemmer på kandidater som representerer egen etnisitet. Tidligere president Karzai var dyktig på etnisk alliansebygging for å appellere til flest mulig velgere og på den måten sikre seg støtte; han hadde eksempelvis en hazara og en tadsjik som visepresidenter. Nåværende president, pashtuneren Ashraf Ghani, valgte den beryktede uzbekiske krigsherren Rashid Dostum og hazaraen Sarwar Danish som sine visepresidentkandidater.

Uten en valgreform vil det være svært vanskelig for en ikke-pashtuner å bli landets president. En viktig grunn til at tadsjiken/pashtuneren Abdullah Abdullah valgte å bli del av en samlingsregjering med Ashraf Ghani, var utsiktene til å få gjennom en valgreform som åpner for at representanter for mindre etniske grupper (dvs. ikke-pashtunere) kan vinne makten og bli president (e-post fra diplomatkilde, august 2016).

I en artikkel i avisen Independent (Gutcher 2011) ble det i 2011 meldt at etniske spenninger splittet Kabul, og at byen i større grad enn tidligere var etnisk segregert. Eiendomsmeglere som journalisten hadde snakket med hadde observert en tendens til at mange flytter fra etnisk sammensatte nabolag til mer etnisk homogene områder. Bakgrunnen var angivelig frykt for at det skulle bryte ut borgerkrig i landet, og at det da skulle være lett å komme seg ut av byen og tilbake til landsbyen der slekta var bosatt.

Denne observasjonen er senere støttet av forsker Arne Strand, som har sett på bosettingsmønsteret i Kabul (seminar i Landinfo, november 2013). En stor andel av forskerens informanter som var flyttet til Kabul etter 2002, hadde bosatt seg i områder i byen hvor de utgjorde den etniske majoriteten. Begrunnelsen var at de mente at de på den måten bidro til familiens sikkerhet på sikt. For hazaraene ble sikkerhetsaspektet fremhevet som særlig tungtveiende. Det er nærliggende å tolke tendensene skissert ovenfor dit hen at befolkningen har liten tro på statsbyggingsprosjektet. Det er en dyp bekymring for utviklingen av sikkerhetssituasjonen, og mange mangler tillit til at den afghanske staten skal være i stand til å beskytte dem. Det er også en erkjennelse av at nettverk, tilknytning og lokalkunnskap er viktige beskyttelsesmekanismer i et land som Afghanistan.

Det ser videre ut til at unge som tar utdanning, i stor grad velger universitet på bakgrunn av språk og etnisitet. Slik har det utviklet seg «etniske privatuniversiteter»; «hazara-universitet», «pashtun-universitet» etc. Dette kan være både på bakgrunn av etniske nettverk, men også den geografiske plasseringen av de ulike lærestedene. Denne utviklingen bidrar til økt etnisk segregering (Strand, korrepondanse september 2016; seminar i Landinfo, november 2013).

4. SIKKERHETSHENDELSER DEN SENESTE TIDEN

Det har i løpet av 2015 og 2016 vært flere sikkerhetshendelser som særlig har rammet hazara-befolkningen, blant annet var angrepet den 23. juli 2016 i Kabul direkte rettet mot gruppen.

En vesentlig andel av hendelsene har funnet sted på veinettet, der det har vært flere tilfeller av massekidnappinger fra busser og andre kjøretøy. Mange hazaraer er

bekymret for om dette er tegn på en sekterisk bølge som er i ferd med å skylle innover landet.

Ifølge UNAMAs registreringer ble til sammen 146 hazaraer bortført i 20 ulike hendelser i 2015. Alle hendelsene, med unntak av ett tilfelle, skjedde i etnisk sammensatte områder; Ghazni, Balkh, Sari Pul, Faryab, Uruzgan, Baghlan, Wardak, Jawzjan og Ghor. Av de 146 personene som ble kidnappet er 118 bekreftet frigitt, tretten drept og to døde i fangenskap. UNAMA har ikke bekreftet informasjon om skjebnen til de øvrige tretten gislene (UNAMA 2016b, s. 49).

Det er også i første halvår av 2016 rapportert om flere tilfeller av bortføring av hazaraer. UNAMA har registrert en hendelse i provinsen Wardak og to hendelser i Sari Pul. Til sammen har 36 hazaraer blitt bortført i løpet årets første seks måneder. I ett av tilfellene ble til sammen 22 hazaraer bortført, herunder tre kvinner og et barn. Samtlige ble satt fri 17. juni (UNAMA 2016a, s. 65).

Nedenfor følger en gjennomgang av enkelte hendelser fra de siste to årene, som helt eller delvis har rammet hazara-befolkningen.⁷ Oversikten er ikke uttømmende:

- Juli 2016: Det ble den 23. juli 2016 gjennomført et stort selvmordsangrep i Deh Mazang Square, vest i Kabul. Angrepet var rettet mot en demonstrasjon bestående av flere tusen personer, de aller fleste hazaraer (Osman 2016). Nesten hundre personer ble drept og flere hundre såret. Hazaraene demonstrerte mot at forsyningslinjene i det såkalte TUTAP-prosjektet legges utenfor Hazarajat.
- Juni 2016: Mer enn 40 passasjerer ble kidnappet fra tre ulike kjøretøy i Greshk distrikt i sørlige Helmand (Stanikzai 2016). Taliban bekreftet hendelsen på sin hjemmeside, og opplyste at operasjonen var utført på bakgrunn av etterretningsinformasjon. Personene som ble holdt tilbake er ifølge hjemmesiden «[...] people who according to our information belongs to Kabul regime's security organs» (Islamic Emirate of Afghanistan, juni 2016). Etnisitet var ikke et tema i Talibans kunngjøring, og heller ikke i nyhetsmedier som har dekket saken. Det er ukjent om det er hazaraer blant gislene. Ifølge nyhetsmedier ble gislene løslatt etter kort tid (Ahram Online 2016).
- Våren 2016: Flere massekidnappinger som Taliban har påtatt seg ansvaret for. I en veisperring på hovedveien mellom Kunduz og Pul-e Khumri, ble to busser med 180 passasjerer stoppet 31. mai 2016. Taliban søkte etter passasjerenes eventuelle forbindelse til myndighetene, og ti av gislene ble drept (BBC 2016b). Det foreligger ikke informasjon om de drepte gislenes etnisitet. Den 8. juni ble 47 passasjerer kidnappet på hovedveien mellom Kunduz og Takhar. Også i Sar-ePul var det på samme tid kidnapping av flere sivile veifarende, men alle ble løslatt uskadd (Totakhil 2016). Heller ikke her foreligger spesifikk informasjon om etnisitet.

⁷ Det vises til Landinfos notat «Generell sikkerhet og veisikkerhet» av november 2015. I notatet beskrives sikkerhetsrelaterte forhold til og med oktober 2015, herunder gjennomgang av konkrete sikkerhetsrelaterte hendelser som har involvert hazaraer, samt analyse av disse.

- November 2015: To kvinner, fire menn og en jente på ni år, alle hazarer, ble drept i Zabul-provinsen. Drapene var svært brutale og ofrene hadde fått strupen skåret over. Det er et klart brudd på afghansk kultur at kvinner og barn utsettes for slike voldshandlinger (samtale med FN-kilde A i Kabul, april 2016) og hendelsen har fått stor oppmerksomhet i nasjonal og internasjonal media. Hendelsesforløpet og tidslinjen var uklar, samt hvorvidt ofrene var kidnappet før de ble henrettet. Flere tusen deltok i en massemønstring i Kabul 10. november 2015, kistene med de drepte ble båret gjennom gatene i øsende regnvær. De fleste demonstrantene var hazaraer, men også representanter for andre etniske grupper deltok (BBC 2015b).
- November 2015: Tre busser ble stoppet av bevæpnede menn på hovedveien fra Kabul til Kandahar i Zabul-provinsen. De bevæpnede mennene skal ha valgt ut hazaraene som var om bord, og over ti («a dozen») personer ble bortført. Det er uklart hvem som sto bak bortføringen. Noen dager senere ble det via media (Joyenda 2015) opplyst at de eldre i området forhandlet med kidnapperne, og det var ventet at gislene ville bli satt fri.
- Februar 2015: Mer enn tretti mannlige passasjerer ble bortført fra en buss i Zabul-provinsen, de aller fleste hazaraer. I mai 2015 ble 19 av 31 gisler sluppet fri i det som ble rapportert å være en fangeutveksling mellom myndighetene og Islamic Movement of Uzbekistan (IMU) (BBC 2015a).

4.1 FORKLARINGER TIL SIKKERHETSHENDELSENE

Både nasjonale og internasjonale organisasjoner har fulgt utviklingen tett, og analyserer dynamikken bak hendelser som vist til ovenfor. Hendelsene er vanskelig å analysere fordi det ofte er kompleks, lokal dynamikk og konflikt som er bakgrunnen.

Landinfo har drøftet konfliktbildet med flere nasjonale og internasjonale kilder, både i september 2015 og april 2016. Deres oppfatning er at årsaken til hendelsene i 2015-2016 er sammensatt og kan forklares på bakgrunn av andre forhold enn etniske og religiøse. Kildene var samstemte om at det ikke synes å dreie seg om sekterisk vold, men om lokale konflikter, eller at bortføringene er trekk i forhandlinger med sentrale eller lokale myndigheter. Unntaket blant eksemplene ovenfor er angrepet i Kabul 23. juli 2016. Det er bred enighet om at Daesh er ansvarlig for angrepet, og alt tyder på at dette var et målrettet angrep mot de shiamuslimske hazaraene (se punktene 5.3.2 og 5.3.3).

En velinformert internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) mente at hendelsene ofte har sammenheng med uløste konflikter mellom to lokalsamfunn; det kan dreie seg om beiterettigheter, rettigheter til vannressurser eller adgang til å reise gjennom et område. En del av hendelsene kan også ha direkte koblinger til den uløste hazara-kuchi-konflikten. En stor andel av hendelsene på veinettet forklares med at opprørere har til hensikt å spore opp personer med tilknytning til myndigheter og sikkerhetsstyrker.

En internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) pekte på at hazara-områdene i det sentrale høylandet fortsatt har få sikkerhetsinsidenter sammenlignet

med landet for øvrig. Hadde hensikten vært å ramme hazaraene, mente kilden at disse områdene ville blitt angrepet.

I og med at situasjonen er uoversiktlig, er det god grobunn for rykter. Disse er det vanskelig både å få bekreftet og avkreftet. Lenge ble IS-lojale grupper holdt ansvarlig for de brutale drapene på syv hazaraer i Zabul-provinsen i november 2015. Nyhetsmedier slo fast at slike IS-lojale grupper sto bak både kidnappingene og senere drapene på gislene (Ghosh 2015). Det synes nå å være bred enighet om at andre aktører sto bak drapene. En velinformert internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) opplyste at drapene var resultat av væpnede sammenstøt mellom nyetablerte *High Council of the Islamic Emirate of Afghanistan* (Mullah Rasool) (som omtales i punkt 5.2) og Taliban den 7. november i distriktene Arghandab og Kakar i Zabul-provinsen. Det var intense kamper mellom de to opprørsgruppene. Anslagene over antall drepte opprørere varierer, men ifølge Global Security (u.å.) ble minst femti opprørere drept. De drepte hazaraene ble funnet i Arghandab-distriktet den 8. november, dagen etter at sammenstøtene startet. Rasools gruppe hadde tatt hazaraene som gisler i forkant av kampene, og ble av Taliban holdt ansvarlig for drapene. Åtte krigere fra utbrytergruppen ble tatt til fange og deretter hengt som straff av Taliban.

En lokal tenketank (samtale i Kabul, april 2016) pekte på at det foregår forhandlinger mellom Taliban og hazara-grupper, og at flere saker har blitt løst gjennom slike forhandlinger. I Ghazni er det kommet til en situasjon hvor hazaraer og Taliban lar hverandre i fred og de har, ifølge en internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016), inngått en «ikke-fiendespakt». Grunnlaget for avtalen er at Taliban skal kunne benytte visse veistrekninger gjennom hazara-områder. Hazaraene har i en del områder egne forsvarsstyrker.

Bakgrunnen for bortføringen av 22 sivile hazaraer i Sar-e Pul i juni 2016 forklarer UNAMA slik:

Anti-Government Elements released all of the abducted civilians by 17 June, with sources reporting that the abductors intended to put pressure on the provincial government to release a Taliban commander held by the Government (UNAMA 2016a, s. 65).

UNAMA beskriver motivet bak bortføringene av hazaraer i 2015 slik:

The motives for the abductions included holding hostages for ransom, exchange of detainees, suspicion of the hostages being members of the Afghan national security forces, and non-payment of illegal taxes. In some cases, the motive was unknown (UNAMA 2016b, s. 49).

En stor andel av sikkerhetshendelsene og den konfliktrelaterte volden i Afghanistan skjer i tilknytning til veinettet, og det er bekymring knyttet til den generelle veisikkerheten. Veifarende utsettes for ulike typer trusler. Det er en kjent sak at Taliban kontrollerer veifarende for å spore personer som har tilknytning til afghanske myndigheter og sikkerhetsstyrker (se blant annet Landinfo 2015).

En lokal tenketank (samtale i Kabul, april 2016) viste til at hazaraene tradisjonelt har forflyttet seg mye, og antagelig er de overrepresentert blant veifarende. De reiser både innad i landet og over grensene til nabolandene fordi de har slektninger i andre deler av landet eller i utlandet. En stor andel av hazaraene bor i urbane sentre, mange har høye posisjoner innenfor myndighetsapparatet, tjener gode penger og reiser mye.

Dette er faktorer som kan bidra til at hazaraer er overrepresentert på veinettet i deler av landet, og som igjen kan bidra til at de er mer eksponert for aksjoner fra opprørsgrupper. I og med at hazaraer i større grad enn andre grupper støtter myndighetene, er det mer sannsynlig at en hazara blir utsatt for reaksjoner på veinettet enn personer med annen etnisk bakgrunn (Landinfo 2015, s. 19).

5. UTSATTHET FORÅRSAKET AV SEKTERISME I OPPRØRSBEVEGELSEN

Det afghanske opprøret er fragmentert og består av en rekke ulike grupperinger. Problemstillingen som her reises er hvorvidt de ulike grupperingene har et sekterisk tankegodt, noe som har direkte betydning for hazaraenes sikkerhetssituasjon.

Det har etter Taliban-regimets fall vært få angrep med en åpen sekterisk agenda i Afghanistan. Et av unntakene er angrepene rettet mot deltakere av feiringen av shiamuslimes religiøse høytid Ashura i desember 2011. En pakistansk gruppering, Lashkar-e-Jhangvi, antas å ha stått bak angrepene (Nordland 2011). Dette er en militant, sunnimuslimsk gruppe som holdes ansvarlig for den omfattende sekteriske volden i Pakistan, særlig rettet mot hazarer i Balochistan-provinsen. Det ble gjennomført koordinerte angrep mot shiamoskeer i flere afghanske byer, Kabul, Kandahar og Mazar-e Sharif. Til sammen ble 63 personer drept (Nordland 2011). Landinfo er ikke kjent med at Lashkar-e-Jhangvi hadde aksjonert i Afghanistan tidligere og heller ikke i ettertid.

Et annet unntak er de voldelige sammenstøtene mellom sunnier og shiaer på flere universiteter i Kabul i forbindelse med Ashura-feiringen i november 2012. Studenter angrep hverandre med kjepper og steiner. Én student ble drept og tretti såret. Sammenstøtene ble tolket som sekteriske, og innenriksministeriet stengte tre universiteter i en uke som forebyggende tiltak (Radio Free Europe 2012). De siste årene har hazara-ledere aktivt forsøkt å redusere konfliktnivået ved blant annet å oppfordre hazaraer til å gi blod på klinikker fremfor å piske seg til blods, slik tradisjonen er under Ashura (Strand, korrespondanse september 2016).

Et tredje unntak er det omtalte angrepet rettet mot hazaraer i Kabul i juli 2016 (se kapittel 4), som Daesh (som omtales i punkt 5.3) angivelig stod bak.

5.1 TALIBAN

I oktober 2001 ble Taliban-regimet beseiret. Mange overga seg eller skiftet side og dro tilbake til sine respektive hjemsteder (Gopal 2014). Allerede i 2002 kom imidlertid de første tegnene på at «nye» Taliban var til stede i grenseområdene mellom Afghanistan og Pakistan. Dette var begynnelsen på det som i dag er opprørsbevegelsen i Afghanistan.

Taliban har ikke gjort seg til talsmenn for en sekterisk tenkning. I Talibans retningslinjer – «Code of Conduct» – fremkommer ingen skille mellom sunnier og shiaer, eller mellom ulike etniske grupper. Konsekvent brukes begrepet muslim, og det tas til orde for at de som kjemper for det islamske emiratet (i Afghanistan) skal

opptre på en slik måte at alle landsmenn ønsker dem velkommen (Code of Conduct, artikkel 78, som oversatt i Clark 2011).

Talibans mangeårige leder Mullah Omar holdt årlige taler i forbindelse med feiringen av Eid-ul Fitre. Ved flere anledninger understreket han behovet for at afghanere står sammen. I talen i 2011 uttalte Mullah Omar følgende (som gjengitt i Arrahmah 2011):

Our manifesto is that Afghanistan should have a real Islamic regime which is acceptable to all people of the country. All ethnicities will have participation in the regime [...].

Talibans lederskap etter Mullah Omars død har heller ikke hatt etnisitet eller etniske/religiøse minoriteter som et tema i kunngjøringer eller propaganda. En nasjonal tenketank (samtale i Kabul, april 2016) viste til at det i kunngjøringen av årets våroffensiv *Operation Omari* den 12. april 2016 ikke var spor av sekterisme, og at innholdet var av svært generell karakter. Det er heller ingenting som tyder på at Talibans nyutnevnte leder Mullah Haibatullah Akhunzada har en sekterisk agenda. Den nye lederen har stått de foregående lederne nær, og det foreligger ikke informasjon som indikerer at han vil gjøre seg til talsmann for en annen ideologi enn forgjengerne, heller tvert i mot. En tidligere Taliban-leder skal ha uttalt til en reporter fra Al Jazeera:

He will help run the Taliban movement exactly the way Mullah Omar did because of his traditional mujahideen mindset (gjengitt i Qazi 2016).

En FN-organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) pekte på at Taliban har gitt tydelig uttrykk for at de ikke har til hensikt å angripe hazaraer eller shiaer. Taliban tok også raskt avstand fra og fordømte angrepet som rammet hazaraer den 23. juli 2016 i Kabul. Samtidig er Taliban en sterkt desentralisert organisasjon. På tross av klare signaler fra Talibans øverste ledelse i Quetta, kan det være enkelte kommandanter i avgrensede områder som har en sekterisk agenda og har fokus på etnisitet. Mange ungdommer har vært på sunnimuslimske madrassaer i de pakistanske grenseområdene. Her er den sekteriske agendaen og fokuset på shiaer mer uttalt, og det kan være at de afghanske studentene påvirkes av dette. Militante elementer som er drevet ut av de pakistanske stammeområdene etter at pakistanske sikkerhetsstyrker startet en militær offensiv der sommeren 2014, har beveget seg over grensen til Afghanistan. Det kan derfor være sekteriske holdninger som ulmer, men som i liten grad har kommet til overflaten.

5.2 HIGH COUNCIL OF THE ISLAMIC EMIRATE OF AFGHANISTAN

Det var mye uro og frustrasjon innad i Taliban i perioden etter kunngjøringen av Mullah Omars død og det påfølgende lederskiftet. Da Landinfo besøkte Kabul høsten 2015, var samtalepartnerne usikre på hvor dyp splittelsen i bevegelsen var, og i hvor stor grad dette ville medføre en omfattende fragmentering av Taliban (Landinfo 2015, s. 8).

Tidlig i oktober 2015 ble en utbrytergruppe under ledelse av Mullah Rasool etablert og gitt navnet *High Council of the Islamic Emirate of Afghanistan*. Gruppen opererer

i et geografisk begrenset område; i Zabul-provinsen og enkelte områder i vest.⁸ I Zabul ble utbrytergruppen støttet av kommandant Mullah Dadullah og hans menn. Det har i Zabul-provinsen, samt distriktene Shindand og Adraskan i provinsen Herat, vært kamper mellom gruppen til Rasool og Taliban (samtale med internasjonal organisasjon i Kabul, april 2016). De fleste sikkerhetshendelsene som knyttes til Rasools gruppe, er registrert i Shindand-distriktet. Gruppen holdes ansvarlig for de brutale drapene av syv hazaraer i Zabul-provinsen i november 2015. Les mer om dette i kapittel 4.

Det hersket en stund usikkerhet om hvorvidt Rasools gruppe hadde bånd til eller var støttet av IS. Nyhetsmedier rapporterte i november 2015 at Mullah Rasool var «backed by Daesh» (Khaama Press 2015). Informasjonen har ikke blitt bekreftet i ettertid. Leder Rasool skal riktignok ha sagt at de prinsipielt støtter IS, men under henvisning til ideologiske forskjeller og ulik historisk bakgrunn er IS likevel ikke velkommen til å operere i Afghanistan:

They are our brothers; [but] we will not let them in [Afghanistan] nor will we agree with them in this country. They should not interfere here (Global Security u.å.).

Ifølge en nasjonal tenketank (samtale i Kabul, april 2016) er gruppen til Rasool «[...] perceived to be softer than Taliban», og de skal ha uttrykt vilje til forhandlinger med afghanske myndigheter. De har kun ett krav, og det er tilbaketrekking av alle internasjonale soldater.

Talibans nye leder synes å ha bredere støtte i organisasjonen enn forgjengeren, Mullah Mansour. Motstanderne av Mansour mente at Mullah Omars slektninger ville være bedre egnet til å lede Taliban (se blant annet Landinfo 2015, s. 8). Nåværende leder, Mullah Haibatullah, har utnevnt Mullah Omars eldste sønn Yaqub til bevegelesens nestleder (Qazi 2016b). Det kan derfor være en mulighet for at Rasool og hans menn går tilbake til moderorganisasjonen Taliban, eller at Taliban og/eller amerikanske styrker nedkjemper slike utbrytergrupper (Strand, korrespondanse september 2016).

Landinfo er ikke kjent med at det er etablert andre selvstendige utbrytergrupper med utspring i Taliban. En internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) mente at fragmenteringen av Taliban har blitt betydelig mindre enn mange fryktet, og at Taliban ikke fremstår som vesentlig svekket etter Mullah Omars død.

Det foreligger altså ikke informasjon som underbygger at det er fremmet direkte sikkerhetstrusler mot hazaraer fra utbrytergruppen High Council of the Islamic Emirate of Afghanistan.

5.3 DAESH⁹

Høsten 2014 oppsto de første ryktene om tilstedeværelse av Islamic State (IS), Daesh, i Afghanistan. Det er bred enighet om at i løpet av 2015 fikk IS-lojale grupper

⁸ Zabul-provinsen ligger i det sørlige Afghanistan. Den sterkt trafikkerte hovedveien mellom Kabul og Kandahar går gjennom provinsen.

⁹ Islamic State in Iraq and the Levant – Khorasan Province (ISIL-KP), Islamic State Khorasan Province (ISKP) og Daesh er alle navn som benyttes på IS-lojale grupper i Afghanistan. Afghanerne selv bruker hovedsakelig det arabiske akronymet Daesh, som derfor benyttes i dette notatet.

fotfeste i deler av den østlige Nangarhar-provinsen, og muligvis i provinsene Laghman og Kunar, der salafister og wahibister tradisjonelt har stått sterkt. I løpet av noen måneder fikk de tilnærmet kontroll over tre distrikter i de sørlige delene av Nangarhar. Daesh består delvis av grupper som brøt med Taliban i kjølvannet av Mullah Omars død fordi de var misfornøyd med det nye lederskapet og egne karrieremuligheter, og dels av pakistanske krigere som har kommet over grensen fra Pakistan, særlig fra stammeområdene der de har vært under angrep fra den pakistanske hæren og amerikanske droner (se blant annet Landinfo 2015, s. 9).

Taliban er den dominerende opprørsgruppen i Afghanistan, og vil med alle midler bekjempe en geografisk spredning av IS-lojale grupper. Ifølge BBC erklærte de to gruppene krig mot hverandre i januar 2015 (Azami 2015). Det handler antagelig først og fremst om territoriell kontroll, men også i noen grad om ideologiske forskjeller. En FN-kilde (samtale i Kabul, april 2016) hevdet at Taliban i februar 2016 sendte forsterkninger til Nangarhar for å forhindre at Daesh skulle ta kontroll over viktige distrikter i den vestlige delen av provinsen.

Ifølge kildene Landinfo hadde samtaler med i Kabul i april 2016, har Daesh svært liten støtte i befolkningen, med unntak av enkelte radikale ungdommer. Daesh sin visjon om et eget kalifat og global jihad har mindre appell i Afghanistan enn i andre områder hvor bevegelsen opererer. Talibans visjon er avgrenset til Afghanistan, tankegodset er i tråd med pashtunsk tradisjon, og finner klangbunn i store deler av den afghanske befolkningen. En internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) understreket at det også er store forskjeller mellom hvordan Daesh og Taliban forholder seg til befolkningen. Mens Taliban i flere områder støtter utvikling, bygger veier, tillater skoler og tilpasser seg lokalbefolkningens kultur og normer, opptrer Daesh med brutalitet og vold i den hensikt å skape frykt i befolkningen og på den måten disiplinere og kontrollere.

En nasjonal tenketank (samtale i Kabul, april 2016) hevdet at Daesh opererer i strid med afghansk kultur, blant annet ved at de ikke viser respekt for kvinner og eldre. De har gått over noen absolutte grenser («red lines») for hva som aksepteres i Afghanistan, og det er bakgrunnen for at de har minimal støtte i befolkningen. Ifølge en diplomatkilde (e-post, juli 2016) har Daesh tatt kvinner og barn som gisler i Kot-distriktet. Dette er uhørt i henhold til afghansk kultur.

En lokal journalist (samtale i Kabul, april 2016) mente at det først og fremst er brutaliteten rettet mot sivilbefolkningen som har bidratt til at folket tar avstand fra Daesh; det har vært flere tilfeller av offentlige halshugginger og likvidering av motstandere, stammeledere er myrdet, de stenger skoler og klinikker, befolkningen nektes å bruke mobiltelefon eller røyke sigaretter. Mange er fordrevet fra sine hjem som følge av Daesh sin tilstedeværelse. De fordrevne har reist til roligere deler av Nangarhar-provinsen, familier med økonomiske midler har tatt opphold i Jalalabad by, og en del har antagelig også forlatt landet.

En velinformert internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) mente at Daesh i Afghanistan kan sammenlignes med et embryo, og anså det som lite sannsynlig at Daesh har kraft til å bli et landsomfattende fenomen. Målsettingen om et eget kalifat i området – ideen om Wilayat Khorasan – er en urealistisk drøm uten rot i virkeligheten. En lokal journalist (samtale i Kabul, april 2016) forklarte at de

som slutter seg til Daesh, i all hovedsak er salafister¹⁰, og i Afghanistan er de relativt få. Deres potensiale for vekst er derfor begrenset så lenge Taliban-bevegelsen forblir samlet, og det ikke blir en dramatisk endring i relasjonen mellom Iran og Saudi-Arabia.

5.3.1 Operasjonsområde for Daesh

Daesh sitt operasjonsområde har inntil nylig i all hovedsak vært geografisk begrenset til Nangarhar-provinsen. Sett hen til bevegelsens vyer om et eget kalifat, er det åpenbart at Daesh har ambisjoner som strekker seg langt utenfor Nangarhar. En strategi har vært å etablere en korridor gjennom Kunar og Nuristan, og derfra ta seg inn i de nordlige delene av landet (samtale med lokal journalist i Kabul, april 2016).

På informasjonsinnhentingsreise til Kabul i april 2016 var kildene samstemte om at Daesh har møtt sterk motstand i Nangarhar. Bevegelsen har i løpet av 2016 kommet på defensiven og fremsto betydelig svekket. Den bekjempes av både Taliban og afghanske sikkerhetsstyrker (ANSF), de har mistet mye territorier og mange mann. En FN-organisasjon (B, samtale i Kabul, april 2016) mente at antallet Daesh-krigere var redusert fra 2500 til 1000. De presses i alle områder hvor de har tilstedeværelse, inkludert i Achin-distriktet som er hovedkvarteret. Internasjonale styrker står bak flere luftangrep mot Daesh i Nangarhar. Ifølge nyhetsmedier ble øverste lederen for Daesh, Hafiz Saeed, drept av en amerikansk drone i august 2016 (Muñoz 2016).

Som følge av den sterke motstanden i provinsen, har Daesh blitt drevet ut av de beboede områdene og opp i fjellene. Det spekuleres i om bevegelsen er på randen av å bryte sammen i Nangarhar (e-post fra diplomatkilde, juli 2016). Samtidig er det rapporter om at bevegelsen har drevet en egen radiostasjon i provinsen, *Khilafat Ghag Radio*, som har kringkastet Daesh-propaganda og appellert til ungdom om at de skal verve seg til væpnet kamp. I tillegg skal trusler rettet mot enkeltindivider og grupper ha blitt spredd gjennom radiokanalen (UNAMA & OHCHR 2016, s. 71). Ifølge organisasjonen British & Irish Agencies Afghanistan Group (BAAG), som baserer informasjonen på ulike nyhetskilder, ble radiostasjonen tilintetgjort i et flyangrep 14. juli 2016 (BAAG 2016).

På grunn av det sterke militære presset mot Daesh i Nangarhar, har enkelte Daesh-grupper tatt seg inn i provinsene Kunar og Nuristan i søken etter blant annet trygge oppholdssteder («safe havens»), dette ifølge generalsekretærens rapportering i juni 2016 til sikkerhetsrådet (UN Secretary General 2016, s. 6).

Det bekreftes også av andre kilder at Daesh i løpet av sommeren 2016 har fått en bredere geografisk tilstedeværelse enn det som tidligere har vært rapportert. I Kunar har de tilstedeværelse i tilnærmet alle provinsens distrikter. Her har deler av befolkningen tradisjonelt støttet salafister, og det er derfor lettere for Daesh å få innpass. Bevegelsen er i en «etableringsfase», og bruker aktiv propaganda for å få støtte i befolkningen. Mange av kadrene rapporteres å være av utenlandsk opprinnelse, og det er foreløpig få væpnede aksjoner eller sammenstøt i området (e-post fra diplomatkilde, juli 2016).

¹⁰ Salafisme viser til en moderne puritansk og reformistisk tilnærming til islam som legger avgjørende vekt på å vende tilbake til en bokstavelig tolkning av de islamske grunnlagstekster Koranen og hadith, og som ønsker å «rense» islamsk tro og praksis for det som anses som «ikke-islamske» elementer (SNL 2016).

Stammestrukturene står sterkt i de pashtunske, østlige delene av Afghanistan, og gjør det svært vanskelig for opprørsgrupper å operere uten støtte og velvilje fra lokalsamfunn. Nordområdene er mer fragmentert, både etnisk, kulturelt og politisk, hvilket kan bidra til at det er lettere for nye opprørsgrupper å få fotfeste. Det kan synes som Daesh har etablert tilstedeværelse i nordområdene. I august ble Mullah Baz Mohammad, omtalt som skyggeguvernør for Daesh, arrestert i Jawzjan-provinsen (TOLO 2016).

Samtidig forsøker Daesh også å infiltrere de pashtunske områdene utenfor Nangarhar. I utkanten av provinshovedstaden i Laghman skal i juli 2016 fem IS-flagg ha blitt hengt i et tre med påskriften «lenge leve den islamske stat». I Khost-provinsen skal propaganda-materiell ha blitt distribuert til beboerne i flyktningleiren Gulan Camp.¹¹ Materiellet hadde IS-symboler, og inneholdt oppfordring til beboerne om å støtte IS. Det hevdes at Zabul-provinsen har stor tilstedeværelse av IS-rekrutter, men denne informasjonen er ikke verifisert (e-post fra internasjonal organisasjon, august 2016), og kan relatere seg til intern splittelse i Taliban, kanskje fremskyndet av afghanske myndigheters «splitt og hersk» strategi (Strand, korrespondanse september 2016).

Selv om Daesh har vært hardt presset i første halvår av 2016, dokumenterer UNAMA at de har utført et komplekst selvmordsangrep, og de holdes ansvarlig for flere IED-angrep og målrettede drap i Nangarhar-provinsen. Til sammen er 25 sivile registrert drept og like under 100 såret som følge av Daesh sine aksjoner i årets første seks måneder. Til sammenligning ble ni drept og fire registrert såret i samme periode i 2015 (UNAMA & OHCHR 2016b, s. 71). Det komplekse selvmordsangrepet var rettet mot det pakistanske konsulatet i provinshovedstaden Jalalabad by, seks sivile ble drept og ti såret (UNAMA & OHCHR 2016b, s. 74). Angrepet ble etterfulgt av flere timer med skuddveksling (Shirzad 2016).

Selv om det foreligger troverdige rapporter om tilstedeværelse av IS-lojale grupper utenfor Nangarhar, synes organisasjonens operasjonsområde fortsatt i hovedsak å være begrenset til provinsen. Med unntak av angrepet mot demonstrasjonen i Kabul 23. juli 2016, er de aller fleste angrep som relateres til Daesh i Nangarhar. En velinformert kilde hevdet medio august i e-post til Landinfo at 99 prosent av alle registrerte IS-initierte angrep ble gjennomført i Nangarhar-provinsen (e-post fra internasjonal organisasjon, august 2016).

5.3.2 Har Daesh i Afghanistan en sektersk agenda?

Da den selvutnevnte islamske staten oppsto i det nordvestlige Iran og østlige Syria sommeren 2014, fremstilte de seg som representanter for det ekte og autentiske islam. De forfekter en bokstavtro, sunnimuslimsk tolkning og praktisering av islam/sharia. Det er bred enighet om at det grunnleggende tankegodset til IS er sektersk (se blant annet Hassan 2016). De som ikke deler IS' forståelse av islam, ses på som vantro. Som følge av dette kjemper IS mot de som har en annen fortolkning av islam, herunder shiamuslimer.

¹¹ I juni 2014 iverksatte pakistanske sikkerhetsstyrker en offensiv i nord-Waziristan. Krigshandlingene førte til at flere hundre tusen personer søkte tilflukt på den afghanske siden av grensen. Flyktningleiren Gulan Camp ble etablert i Gurbuz-distriktet i Khost.

Det er grunn til å tro at Daesh i Afghanistan til en viss grad deler dette tankegodset. En lokal journalist (samtale i Kabul, april 2016) kjente til at Daesh hadde tilintetgjort muslimske helligdommer (shrines) i Nangarhar. Par som hadde vært gift i flere tiår måtte fornye ekteskapskontrakten *Nikah* slik at den var inngått i tråd med den rene, islamske lære.

Det er ulike oppfatninger om graden av sekterisk ideologi. En internasjonal organisasjon som følger utviklingen i sikkerhetssituasjonen tett (samtale i Kabul, april 2016), mente at det er vanskelig å vite om Daesh i Afghanistan har en sekterisk agenda og vanskelig å forstå deres ideologiske ståsted. Det synes i stor grad å være pragmatiske grunner, ikke ideologi, som er bakgrunnen for at enkelte har sverget troskap til Daesh.

5.3.3 Daesh og hazaraer

Daesh påtok seg ansvaret for selvmordsangrepet som rammet hazaraer den 23. juli 2016 (som omtales i kapittel 4). Det er viktig for opprørsgrupper i Afghanistan å utføre angrep i Kabul by. Det viser kapasitet og relevans, er god propaganda og gir spalteplass i internasjonale medier. Dette er det første store angrepet som Daesh har gjennomført i Kabul. Bevegelsen anser antagelig angrepet for å være en stor suksess og moralsk boost for organisasjonen. Nærmere hundre personer ble drept og flere hundre såret, de aller fleste hazaraer (Rasmussen 2016). Det er grunn til å tro at angrepet var planlagt og utført av IS-krigere med base i Nangarhar.

Angrepet er i tråd med IS-angrep i andre deler av verden og har en annen profil enn opprørsinitierte angrep i Afghanistan normalt har. For det første var angrepet rettet mot et klart sivilt mål og ikke mot myndigheter og sikkerhetsstyrker. For det andre kan angrepet tolkes innenfor en sekterisk referanseramme, i og med at det primært var shiamuslimer og hazaraer som ble rammet.

Inntil 23. juli 2016 var de aller fleste angrep og sikkerhetshendelser som Daesh holdes ansvarlig for geografisk begrenset til Nangarhar-provinsen. Landinfo er ikke kjent med konkret dokumentasjon for, eller informasjon om, angrep mot hazaraer hvor Daesh-lojale grupper blir holdt ansvarlige. Befolkningen i Nangarhar-provinsen er i all hovedsak pashtunere og pashai (Program for Culture and Conflict Studies u.å.). Landinfo har ikke informasjon om at det bor hazaraer i Nangarhar. I Kunar er også den store majoriteten pashtunere og det foreligger heller ikke her informasjon om hazara-befolkning i provinsen (se blant annet Landinfo 2009).

På tross av angrepet i Kabul i juli 2016 og Daesh sin sekteriske ideologi, er det grunn til å tro at de har begrenset kapasitet til å angripe shiamuslimske hazaraer og deres lokalsamfunn. Afghanistan Analysts Network oppsummerte i slutten av juli 2016 kapasiteten til Daesh slik:

However, it does seem to enjoy an appeal much beyond Nangarhar and as far as Kabul in part due to the defection of militants who were previously Taliban, as well as to the presence of a more radical Salafi-jihadist cell in the largest urban centre in Afghanistan. There, it seems to be capable of planning and executing occasional operations against not so-fortified targets, with the help of local recruits, that can cause mass casualties, such as the 23 July 2016 attack. The prospect of ISKP establishing a territorial foothold in Kabul is, however, a distant one (Osman 2016).

5.4 ISLAMIC MOVEMENT OF UZBEKISTAN

Etter at pakistanske sikkerhetsstyrker startet en militær offensiv i Nord-Waziristan sommeren 2014, har militante grupperinger blitt drevet ut av området og over grensen til Afghanistan. Ifølge en velinformert internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) er dette grunnen til at antallet utenlandske krigere på afghansk jord har økt de siste årene.

Blant disse er IMU (Islamic Movement of Uzbekistan). Det er stor usikkerhet om gruppens størrelse og utbredelse. En IMU-gruppering har etablert seg i Zabul-provinsen, men gruppens leder ble etter kort tid drept og etter det har gruppen holdt en lav profil. IMU har også enkelte sympatisører i nord, blant annet i Burqa-distriktet i Baghlan og noen områder i Badakshan, men disse har liten innflytelse og holder en lav profil på grunn av den sterke tilstedeværelsen av Taliban i disse områdene (samtale med nasjonal tenketank, april 2016).

Det er uklart hvorvidt IMU i Afghanistan har sverget troskap til Daesh, og det vil antagelig være lokale variasjoner hvorvidt IMU anses å være IS-lojal. En FN-kilde (B, samtale i Kabul, april 2016) opplyste at de anser Daesh og IMU for å være to ulike grupper i de aller fleste områdene av landet. Begge gruppene har flagg med sort bakgrunn og hvit skrift, som kan bidra til at rapporter om hvilken gruppe som har tilstedeværelse i et gitt område er upålitelige.

Bevegelsen har inntil nå ikke fremstått som en reell sikkerhetstrussel mot hazaraene.

5.5 DEN INTERNASJONALE DIMENSJONEN

Det har tradisjonelt vært religiøs strid om innflytelse i Afghanistan; på den ene siden Saudi-Arabia og golflandene, og på den andre siden Iran. De sunnimuslimske landene (og enkeltpersoner) støttet de mer religiøst konservative motstandspartiene, og bidro til oppbygging og drift av madrassaer i både Pakistan og Afghanistan. På den måten ble tusener av unge afghanere formet til å bli shiakritikere. Den økonomiske støtten kunne Taliban senere nyte godt av, uavhengig av om de var skeptiske til salafisme som ideologi. Den religiøse konkurransen er i dag mest synlig i Kabul. Som motsvar til en shiamoske og læresenter som ble åpnet i 2006, er det med støtte fra Saudi-Arabia bygd et lignende, men større kompleks med plass til 5000 studenter (Strand, korrespondanse september 2016). Forskerne Kristian Berg Harpviken og Shahrbanou Tadjbakhsh oppsummerer det slik i boka *A Rock Between Hard Places: Afghanistan As an Arena of Regional Insecurity*: [...] we are likely to see a continuation of the Iran–Saudi rivalry, contributing to uncompromising militancy among Afghan groups (Harpviken & Tadjbakhsh 2016, s. 138).

Fremveksten av IS og krigene i Syria og Irak har forverret forholdet mellom Iran og Saudi-Arabia, hvilket har negativ effekt på hazaranes situasjon både i Iran og Afghanistan. Det er aktiv rekruttering i Afghanistan av både sunnier og shiaer til disse krigene (Strand, korrespondanse september 2016). I Iran er det meldt om frivillige, men også rekruttering, av afghanere uten oppholdstillatelse. De som overlever er lovet oppholdstillatelse i Iran. De som dør, begraves på et av shiaislams hellige steder, og familien deres får iransk statsborgerskap. Det er opprettet en afghansk-dominert brigade, Fatemiyoun-brigaden, i kampen mot IS, men som er brukt til forsvar for de Iran-støttede regimene i Syria og Irak (Middle East Eye 2016). Dette gjør konflikten internasjonal, og øker spenningen mellom sunnier og shiaer i

Afghanistan. Situasjonen skaper frykt blant hazaraer (Strand, korrespondanse september 2016).

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AhramOnline (2016, 22. juni). Afghan Taliban release kidnapped bus passengers. *AhramOnline*. Tilgjengelig fra <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/9/223582/World/International/Afghan-Taliban-release-kidnapped-bus-passengers.aspx> [lastet ned 16. september 2016]
- AJP, dvs Afghanistan Justice Project (2005). *Casting Shadows: War Crimes Against Humanity, 1978-2001*. [s.l.]: AJP. Tilgjengelig fra https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/ajpreport_20050718.pdf [lastet ned 15. juni 2016]
- Al Jazeera (2015, 21. november). Gunmen abduct «ethnic Hazara» in southern Afghanistan. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/2015/11/gunmen-abduct-ethnic-hazara-southern-afghanistan-151121154925821.html> [lastet ned 18. august 2016]
- Arrahmah.com (2011, 30. august). Message of Felicitation of the Esteemed Amir-ul Momineen on the Occasion of Eid-ul fitre. *Arrahmah.com*. Tilgjengelig fra <https://www.arahmah.com/read/2011/08/30/15010-message-of-felicitation-of-the-esteemed-amir-ul-momineen-on-the-occasion-of-eid-ul-fitre.html> [lastet ned 3. august 2016]
- Azami, D. (2015, 18. desember). Why Taliban special forces are fighting Islamic State. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-asia-35123748> [lastet ned 18. august 2016]
- BAAG, dvs. British & Irish Agencies Afghanistan Group (2016, juli). *Afghanistan in July 2016*. London: BAAG. Tilgjengelig fra http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1470648990_afghanistan-this-month-july-2016.pdf [lastet ned 8. september 2016]
- Barfield, T. (2010). *Afghanistan. A cultural and political history*. New Jersey: Princeton University Press.
- BBC (2015a, 11. mai). Afghanistan Hazara kidnapped passengers released. *BBC Asia*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-asia-32686953> [lastet ned 12. august 2016]
- BBC (2015b, 11. november). Afghan Hazra killings spur thousands to march in Kabul. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-asia-34783511> [lastet ned 12. august 2016]
- BBC (2016a, 16. mai). What's behind Afghan power project protests? *BBC Monitoring*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-asia-36305567> [lastet ned 3. august 2016]
- BBC (2016b, 31. mai). Afghan conflict: Taliban kidnap bus passengers and kill 10. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-asia-36416260> [lastet ned 21. juni 2016]
- Berg Harpviken, K. & Tadjbakhsh, S. (2016, juli). *A Rock Between Hard Places*. London: Hurst Publishers.
- Clark, K. (2011). *The Layha – Calling the Taleban to account. Appendix 1. The Taleban codes of conduct in English*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra http://www.afghanistan-analysts.org/wp-content/uploads/downloads/2012/10/Appendix_1_Code_in_English.pdf [lastet ned 3. august 2016]
- [Constitution of Afghanistan] (2004, 3. januar). *The Constitution of Afghanistan*. Tilgjengelig via Ministry of Justice <http://moj.gov.af/en/page/7966/168329941684> [lastet ned 17. august 2016]

- Council of the European Union, Netherlands delegation CIREA (2001, 26. april). *Afghanistan – Heb-i-Wahdat. Human right violations (1992-1999)*. Brussel: Council of the European Union.

Rapporten er tilgjengelig i Landdatabasen.

- EASO, dvs. European Asylum Support Office (2016, mai). *Afghanistan Country Intelligence Report*. Malta: EASO. [Rapporten er ikke tilgjengelig på internett.]
- Ghosh, A. (2015, 9. november). Isis militants kidnap and kill 7 civilians amid heavy fighting with Taliban. *International Business Times*. Tilgjengelig fra <http://www.ibtimes.co.uk/afghanistan-isis-militants-kidnap-kill-7-civilians-amid-heavy-fighting-taliban-1527798> [lastet ned 18. august 2016]
- Global security (u.å.). *High Council of Afghanistan Islamic Emirate*. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3127/1/3127_1.pdf [lastet ned 12. august 2016]
- Gopal, A. (2014). *No good men among the living*. New York: Metropolitan Books.
- Gutter, L. (2011, 1. november). A city divided: the ethnic tensions splitting Kabul. *Independent*. Tilgjengelig fra <http://www.independent.co.uk/news/world/asia/a-city-divided-the-ethnic-tensions-splitting-kabul-6255444.html> [lastet ned 10. august 2016]
- Hassan, H. (2016, juni). *The sectarianism of the Islamic State. Ideological Roots and Political Context*. Washington D.C.: Carnegie Endowment for International Peace. Tilgjengelig fra http://carnegieendowment.org/files/CP_253_Hassan_Islamic_State.pdf [lastet ned 18. august 2016]
- Hazara.net (u.å.). *Hazara.net*. Tilgjengelig fra <http://www.hazara.net/> [lastet ned 17. august 2016]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2001, februar). *Massacres of Hazaras in Afghanistan*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/legacy/reports/2001/afghanistan/> [lastet ned 15. juni 2016]
- HRW (2005, juli). *Blood-Stained Hands. Past Atrocities in Kabul and Afghanistan's Legacy of Impunity*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/reports/2005/afghanistan0605/afghanistan0605.pdf> [lastet ned 5. september 2016]

Kapittelet som særskilt er konsultert, er kapittel III ; The Battle for Kabul: April 1992-March 1993.

- Ibrahimi, N. (2009a, 1. januar). *Working Paper No. 42 (series 2). Divide and Rule: State Penetration in Hazarajat (Afghanistan) from the Monarchy to the Taliban*. London: Crisis States Research Centre. Tilgjengelig fra <http://www.dfid.gov.uk/r4d/Output/179039/Default.aspx> [lastet ned 7. september 2016]
- Ibrahimi, N. (2009b, juni). *Working Paper No. 51. The Dissipation of Political Capital among Afghanistan's Hazaras: 2001-2009*. London: Crisis States Research Centre. Tilgjengelig fra <http://eprints.lse.ac.uk/28493/1/WP51.2.pdf> [lastet ned 4. august 2016]
- Ibrahimi, N. (2012, 27. september). *Shift and Drift in Hazara Ethnic Consciousness*. Bonn: Crossroads Asia. Tilgjengelig fra https://www.academia.edu/16729115/Shift_and_Drift_in_Hazara_Ethnic_Consciousness._The_Impact_of_Conflict_and_Migration [lastet ned 8. september 2016]
- Islamic Emirate of Afghanistan (2016, 21. juni). Suspects were placed down for investigations from 3 cars in Gerishk district. *Islamic Emirate of Afghanistan*. Tilgjengelig fra <http://alemarah-english.com/?p=508> [lastet ned 21. juni 2016]
- Johnson, C. (2000, mars). *Hazarajat Baseline Study – Interim Report (Part I)*. New York: OCHA. Tilgjengelig fra http://www.ecoi.net/file_upload/mv21 afg-hazara-cjohn.pdf [lastet ned 7. september 2016]

- Joyenda, M. (2015, 29. november). Tribal Elders in talks with Taliban to secure release of hostages. *TOLO news*. Tilgjengelig fra <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/22577-tribal-elders-in-talks-with-taliban-to-secure-release-of-hostages> [lastet ned 18. august 2016]
- Khaama Press (2015, 10. november). Taliban shadow governor, military commander for Zabul killed in Daesh suicide attack. *Khaama Press*. Tilgjengelig fra <http://www.khaama.com/taliban-shadow-governor-and-military-commander-for-zabul-killed-in-daesh-suicide-attack-4103> [lastet ned 18. august 2016]
- Landinfo (2011, 6. juni). *Konflikten mellom hazaraer og kuchier i Beshud-distriktene i Wardak provins*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1657/1/1657_1.pdf [lastet ned 15. juni 2016]
- Landinfo (2013, 17. januar). *Situasjonen for hazaraer i Quetta/Balochistan*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2241/1/2241_1.pdf [lastet ned 10. august 2016]
- Landinfo (2015, 20. november). *Generell sikkerhet og veisikkerhet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3254/1/3254_1.pdf [lastet ned 10. august 2016]
- Landinfo (2009, 4. mars). *Pashaier i Kunarprovinsen, identitet og identifisering av pashaier vs pashtunere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/850/1/850_1.pdf [lastet ned 11. august 2016]
- Lifos (2015, 28. august). *Hazarer i Afghanistan*. Norrköping: Lifos. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/nyhetsarkiv/2015-08-28-temarapport-hazarer-i-afghanistan.html> [lastet ned 11. august 2016]
- Lough, O. et al. (2012, mars). *Equal Rights, Unequal Opportunities. Women's Participation in Afghanistan's Parliamentary and Provincial Council Elections*. Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU). Tilgjengelig via <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/1205E-Equal%20Rights%20Unequal%20Opportunities%20SP%202012.pdf> [lastet ned 15. juni 2016]
- Middle East Eye (2016, 3. mai). Analysis: Iran's great game antagonizes natural Afghan allies. *Middle East Eye*. Tilgjengelig fra <http://www.middleeasteye.net/news/iran-hazara-afghan-306092272> [lastet ned 27. september 2016]
- Monsutti, A. (2005). *War and Migration*. London & New York: Routledge.
- Mousavi, S. A. (1998). *The Hazaras of Afghanistan. An Historical, Cultural, Economic and Political Study*. Richmond: Curzon Press.
- Muñoz, C. (2016, 12. august). Head of Islamic State in Afghanistan killed in U.S. drone strike. *The Washington Times*. Tilgjengelig fra <http://www.washingtontimes.com/news/2016/aug/12/hafiz-saeed-head-isis-afghanistan-killed-drone/> [lastet ned 3. august 2016]
- Nordland, R. (2011, 6. desember). Rare Attacks on Shiites Kill Scores in Afghanistan. *International New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2011/12/07/world/asia/suicide-bombers-attack-shiite-worshipers-in-afghanistan.html?_r=0 [lastet ned 3. august 2016]
- Osman, B. (2016, 27. juli). The Islamic State in 'Khorasan': How it began and where it stands now in Nangarhar. *Afghanistan Analysts Network*. Tilgjengelig fra <https://www.afghanistan-analysts.org/the-islamic-state-in-khorasan-how-it-began-and-where-it-stands-now-in-nangarhar/> [lastet ned 9. september 2016]
- PIPS, dvs. Pakistan Security Report (2016, januar). *Pakistan Security Report 2015*. Islamabad: PIPS. Tilgjengelig fra <http://pakpips.com/downloads/282.pdf> [lastet ned 10. august 2016]
- Program for Culture & Conflict Studies (u.å.). *Province: Nangarhar*. Program for Culture & Conflict Studies. Tilgjengelig fra

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/75/Nangarhar_executive_summary.pdf
[lastet ned 9. september 2016]

- Qazi, S. (2016a, 16. mai). Afghan power project prompts Hazara protest in Kabul. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/2016/05/power-line-protests-afghan-capital-kabul-paralysed-160516060446393.html> [lastet ned 29. september 2016]
- Qazi, S. (2016b, 26. mai). Who is the new Taliban leader Mullah Haibatullah Akhunzada? *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/2016/05/taliban-leader-mullah-haibatullah-akhunzada-160525161334507.html> [lastet ned 31. august 2016]
- Rashid, A. (2000). *Talibanerna. Islam, oljan och det nya maktspelet i Centralasien*. London: Tauris & Co Ltd.
- Radio Free Europe, Radio Liberty (2016, 18. august). Kabul closes Universities after Sectarian Clashes. *Radio Free Europe*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/three-universities-close-in-kabul-after-sectarian-clashes/24780754.html> [lastet ned 11. august 2016]
- Rubin, B. R. (2002). *The Fragmentation of Afghanistan*. Connecticut: Yale University Press.
- Rasmussen, S. E. (2016, 24. juli). Isis claims responsibility for Kabul bomb attack on Hazara protesters. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2016/jul/23/hazara-minority-targeted-by-suicide-bombs-at-kabul-protest> [lastet ned 25. august 2016]
- Shirzad, R. (2016, 13. januar). Islamic State claims suicide attack on Pakistani consulate in Afghan city. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/us-afghanistan-blast-battle-idUSKCN0UR0HU20160113> [lastet ned 9. september 2016]
- Stanikzai, Z. (2016, 21. juni). 18 passengers released, 25 still in Taliban captivity. *Pajhwok Aghan News*. Tilgjengelig fra <http://www.pajhwok.com/en/2016/06/21/18-passengers-released-25-still-taliban-captivity> [lastet ned 21. juni 2016]
- SNL, dvs. Store norske leksikon. *Ashura-dagen* (sist endret 14. februar 2009). Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/ashura-dagen> [lastet ned 21. juni 2016]
- SNL *Salafisme* (sist endret 5. juni 2016). Oslo: SNL. Tilgjengelig fra <https://snl.no/salafisme> [lastet ned 10. august 2016]
- Suleman, M. & Williams, S. (2003, mars). *Strategies and structures in preventing conflict and resisting pressure: A study of Jaghori District, Afghanistan, under Taliban control*. Cambridge: Collaborative Learning Projects. Tilgjengelig fra <http://cdacollaborative.org/wordpress/wp-content/uploads/2016/01/Strategies-and-Structures-in-Preventing-Conflict-and-Resisting-Pressure.pdf> [lastet ned 15. juni 2016]
- TOLO news (2016, 17. august). Daesh Shadow Governor for Jawzjan Arrested. *TOLO news*. Tilgjengelig fra <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/26780-daesh-shadow-governor-for-jawzjan-arrested> [lastet ned 25. august 2016]
- Totakhil, H. K. (2016, 8. juni). Militants kidnap 47 in Afghanistan. *The Wall Street Journal*. Tilgjengelig fra <http://www.wsj.com/articles/militants-kidnap-47-in-afghanistan-1465396464> [lastet ned 21. juni 2016]
- Udlændingestyrelsen, Dansk Flygtningehjelp & Utlendingsdirektoratet (2001). *Rapport fra fact-finding mission til Pakistan – med henblikk på at belyse sikkerhedsforhold og menneskerettighedsforhold i Afghanistan*.

Rapporten er tilgjengelig i Landdatabasen.

- UN Secretary General (2016, 10. juni). *The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra <https://unama.unmissions.org/sites/default/files/n1616020.pdf> [lastet ned 11. august 2016]
- UNAMA, dvs. United Nations Assistance Mission in Afghanistan & OHCHR, dvs. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2016a, februar). *Afghanistan*

Midyear Report 2016. Protection of civilians in armed conflict. Kabul: UNAMA.

Tilgjengelig fra

http://unama.unmissions.org/sites/default/files/poc_annual_report_2015_final_14_feb_2016.pdf [lastet ned 31. august 2016]

- UNAMA & OHCHR (2016b, juli). *Afghanistan Midyear Report 2016. Protection of civilians in armed conflict.* Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra http://unama.unmissions.org/sites/default/files/protection_of_civilians_in_armed_conflict_midyear_report_2016_final.pdf [lastet ned 11. august 2016]
- UNHCR, dvs. UN High Commissioner for Refugees (2004, 21. januar). *Compilation of Country of Origin Information on Afghanistan, January 2004.* Genève: UNHCR. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/402bc2aa4.html> [lastet ned 12. september 2016]
- UNHCR (2015). *Afghanistan. Voluntary repatriation and border monitoring monthly update, 01 January-31 May 2015.* Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/may_2015_volrep.pdf [lastet ned 14. september 2016]
- U.S. Department of State (2016, 10. august). *International Religious Freedom Report 2015 – Afghanistan.* Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm?year=2015&dliid=256299#wrapper> [lastet ned 29. september 2016]
- Wikan, U. (2008). *Om ære.* Oslo: Pax Forlag.

Muntlige kilder

- Diplomatkilde, e-post 16. august 2016.
- Diplomatkilde, e-post 31. juli 2016.
- Diplomatkilde, samtale i Kabul 19. april 2016.
- Diplomatkilde, e-post 31. august 2016.
- FN-organisasjon, samtale i Islamabad 13. april 2015.
- FN-organisasjon A, samtale i Kabul 18. april 2016.
- FN-organisasjon B, samtale i Kabul 19. april 2016.
- FN-organisasjon C, samtale i Kabul 19. april 2016.
- Internasjonal organisasjon, e-post 21. august 2016.
- Internasjonal organisasjon, samtale i Kabul 17. april 2016.
- Lokal journalist, samtale i Kabul 17. april 2016.
- Nasjonal tenketank, samtale i Kabul 20. april 2016.
- Strand, Arne. Forsker ved Chr. Michelsen Institutt. Korrespondanse september 2016 og seminar i Landinfo 29. november 2013.
- Tidligere afghansk politiker, samtale i Kabul 20. april 2016.